

מלאכת קושר ומתיר – גמרא וראשונים

גמרות

המלאכה במשכן -

שבת עד ע"ב –

אפשרות 1 - קשירת יתדות האוהל. / דחיה - קושר על מנת להתיר הוא.
אפשרות 2 - אריגת היריעות. / דחיה - אין מתיר, ולא עושים כן לפני מלך מלכי המלכים.
מסקנה - צידי חלזון היו קושרים ומתירים.

סוגי קשרים -

שבת קיא ע"ב – קיג ע"א

משנה - קשרים שחייבים מהתורה - קשר הגמלין וקשר הספנין. וכשם שהוא חייב על קישורם כך הוא חייב על היתרם.
רבי מאיר אומר כל קשר שהוא יכול להתירו באחת מידי און חייבים עליו.
יש קשרים שאין חייבים עליהם מהתורה, מותר לאשה לקשור חלוקה, וכן רצועות מנעל וסנדל, נודות יין ושמן.
גמרא – משמע מהמשנה שיש קשרים שאין חייבים עליהם מהתורה אך אסור מדרבנן. ויש קשרים שמותר לכתחילה.
וכן ברצועות מנעל וסנדל ברייתא אחת אומרת שאם התיר רצועות מנעל וסנדל - חייב חטאת. וברייתא אחרת אומרת שפטור אבל אסור, וברייתא אחרת אומרת שמותר לכתחילה.
במנעל - אושכפי - חייב חטאת, בדרבנן - פטור אבל אסור. בבני מחוזא - מותר לכתחילה.
בסנדל - טייעי דקטרי אושכפי - חייב חטאת, חומרתא דקטרי אינהו - פטור אבל אסור, בסנדל דנפקי ביה בי תרי - מותר לכתחילה.

רש"י

אושכפי - בקשר שהאושכף עושה, כשתוחב הרצועה במנעל קושר קשר מתוכו שלא תוכל לצאת, והוא קיים לעולם.
בדרבנן - כשקושרים סביב רגלים אין קושרין בדוחק, שפעמים שחולצו כשהוא קשור ונועלו כשהוא קשור, ומיהו, קשר של קיימא לא הו', שבשעת הטיט מתירין אותו וקושרין אותו בדוחק, שלא ידבק בטיט וישמט מרגליו.
בדבני מחוזא - שהם רחבי לבב ומקפידים על לבושיהן ונעליהן להיות מכוונין, וקושרין אותו בדוחק, וצריך להתירו ערבית.
בטייעי דקטרי אושכפי - בסנדלים של ישמעאלים סוחרים, שהאושכפים קושרים בהן הרצועות בקשר קבוע.
בדחומרתא דקטרי אינהו - אלו סנדלים של שאר אנשים, שאין רצועות קבועות בהן על ידי אומן, אלא הם עצמן קושרין אותם בדחומרתא בעלמא, וקושרין ומתירין, ופעמים שמתקיים שבת או חדש.
דנפקי בי תרי - וצריך כל אחד ואחד לקשור לפי רגלו, הלכך בכל יום קושרו ומתירו.

שבת קיג ע"א

משנה - קושרין דלי בפסקיא אבל לא בחבל. / רבי יהודה מתיר.

כלל אמר רבי יהודה כל קשר שאינו של קיימא אין חייבין עליו

שבת קנז ע"א

משנה - מעשה בימי אביו של רבי צדוק ובימי אבא שאול בן בטנית שפקקו את המאור בטפיח וקשרו את המקידה בגמי לידע אם יש בגיגית פותח טפח אם לא ומדבריהם למדנו שפוקקין ומודדין וקושרין בשבת.

רש"י

וקושרין - קשר שאינו של קיימא, אפילו לכתחילה.

ראשונים

סוגי קשרים

רי"ף, רמב"ם - מעשה אומן + קשר של קיימא - חייב מהתורה

מעשה הדיוט + קשר של קיימא - פטור אבל אסור מדרבנן.

מעשה אומן + אינו קשר של קיימא - מותר לכתחילה.

רש"י, רא"ש - קשר שדרך לקושרו על דעת שיעמוד לעולם אע"פ שקשרו הדיוט - חייב.

קשר שאינו עשוי להתקיים ימים רבים אבל עשוי הוא להתקיים ימים מספר - פטור אבל אסור.

קשר שעשוי להתירו בכל יום - מותר לכתחילה.

מה נחשב קיום - בית יוסף ע"פ הטור - כל שהוא עשוי להתקיים יותר מיום אחד אסור מדרבנן. ויותר נראה לומר שכל שאינו

עומד להתקיים שבעה ימים - מותר. וע"פ רש"י נראה שכל שעומד להתקיים יותר מחודש חייב מהתורה.

ר' פרץ - פחות משבוע מותר.

ר' ירוחם - משלושה ימים ומעלה אסור מדרבנן, מחצי שנה / שנה - חייב מהתורה.

מלאכת מתיר

תוספות - צ"ע אם חייב במתיר שלא על מנת לקשור אי לא.